

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ
ДУХОВНОГО РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
КАФЕДРА ЮНЕСКО
«ДУХОВНО-КУЛЬТУРНІ ЦІННОСТІ ВИХОВАННЯ ТА ОСВІТИ»**

*До 100-річчя
Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля*

**ДУХОВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ:
методологія, теорія і практика**

Збірник наукових праць

Випуск 6 (93)

**Сєвєродонецьк
2019**

Рекомендовано Вченою радою Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (протокол № 4 від 27 грудня 2019 р.)

Редакційна колегія

Шевченко Г.П. – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, директор науково-дослідного Інституту духовного розвитку людини, завідувач кафедри ЮНЕСКО «Духовно-культурні цінності виховання та освіти», завідувач кафедри педагогіки, м. Северодонецьк (**головний редактор**); **Алфімов В.М.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Северодонецьк (**заступник головного редактора**); **Зеленов Є.А.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Северодонецьк; **Бех І.Д.** – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України, м. Київ; **Філіпчук Г.Г.** – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, м. Київ; **Мирополюська Н.Є.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Київ; **Пелех Ю.В.** – доктор педагогічних наук, професор, м. Рівне; **Помиткін Е.О.** – доктор психологічних наук, професор, м. Київ; **Сватко Ю.І.** – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри ЮНЕСКО «Права людини, мир, демократія, толерантність та міжнародне взаєморозуміння», м. Київ; **Базалук О.О.** – доктор філософських наук, професор, м. Київ; **Тюріна Т.Г.** – доктор педагогічних наук, доцент, м. Львів; **Антоненко Т.Л.** – доктор психологічних наук, професор, м. Северодонецьк; **Чурсін М.М.** – доктор педагогічних наук, доцент, м. Северодонецьк; **Ернст Вагнер** – доктор філософії, координатор кафедри ЮНЕСКО «Мистецтво і культура в освіті», м. Ерланген-Нюрнберг, Німеччина; **Галена Іванова** – доктор педагогічних наук, доцент, м. Пловдив, Болгарія; **Анна Клим-Климашевська** – доктор педагогічних наук, професор, м. Седльце, Польща; **Леслі Джон Френсіс** – доктор філософії, доктор літератури, доктор богослов'я, член колегії вчителів, член Британського психологічного товариства, м. Ковентрі, Великобританія; **Крістофер А. Льюїс** – доктор філософії, професор, м. Лідс, Великобританія; **Джон Веїн Фішер** – доктор педагогічних наук, професор, Австралія; **Д. Пол Шафер** – магістр мистецтв, доцент, директор проєкту Світова культура, м. Маркхем, Канада; **Рашидова С.С.** – кандидат педагогічних наук, доцент, м. Северодонецьк (**відповідальний редактор**).

Збірник наукових праць «Духовність особистості: методологія, теорія і практика» внесено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук (затверджено наказом Міністерства освіти і науки України від 12.12.2017 № 1714).

Журнал включено до Міжнародної бази даних Ulrich's Periodical Directory (2013 р.), повнотекстової бази даних Open Academic Journals Index (2014 р., CJIJ OAJI – 0.350), Google Scholar (2014 р., h-індекс 2019 – 13), Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського (2008 р.), Міжнародної наукометричної бази даних **Index Copernicus International** (ICJ 2018 – 79.84).

Офіційний сайт збірника: <http://domtpnu.snu.edu.ua/index.php/Domtp>.

Додатковий сайт збірника: <http://www.domtp.turion.info>

Д85 Духовність особистості: методологія, теорія і практика : збірник наукових праць / Гол. редактор Г. П. Шевченко. – Вип. 6 (93). – Северодонецьк: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2019. – 332 с.

У збірнику висвітлюються актуальні питання методології, теорії й практики розвитку духовної культури особистості в сучасних соціокультурних умовах.

Матеріали збірника можуть бути використані науковцями в галузі педагогіки та психології духовності, аспірантами, педагогами-практиками.

Статті прорецензовано членами редакційної колегії.

© Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля, 2019

**MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
VOLODYMYR DAHL EAST UKRAINIAN NATIONAL UNIVERSITY
SCIENTIFIC RESEARCH INSTITUTE OF
SPIRITUAL DEVELOPMENT OF MAN
UNESCO CHAIR «SPIRITUAL AND CULTURAL VALUES OF
UPBRINGING AND EDUCATION»**

*Dedicated to the 100th Anniversary of
Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*

**SPIRITUALITY OF A PERSONALITY:
Methodology, Theory and Practice**

Collection of Scientific Papers

Issue 6 (93)

**Severodonetsk
2019**

Recommended by the Academic Council of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University
(Record of Meeting No 4 held on December 27, 2019)

Editorial Board

Galyna P. Shevchenko – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Academician of the NAES of Ukraine, Director of the Scientific Research Institute of Spiritual Development of Man, Head of the International UNESCO Chair in Spiritual Cultural Values of Upbringing and Education, Head of Pedagogy Department, Severodonetsk (**Editor-in-Chief**); **Valentyn M. Alfimov** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Severodonetsk (**Associate Editor**); **Yevheniy A. Zelenov** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Severodonetsk; **Ivan D. Bekh** – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Academician of the NAES of Ukraine, Kyiv; **Heorhiy H. Filipchuk** – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Academician of the NAES of Ukraine, Kyiv; **Nataliya Ye. Myropolska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Kyiv; **Yuriy V. Pelekh** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Rivne; **Eduard O. Pomytkin** – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Kyiv; **Yuriy I. Svatko** – Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of the UNESCO Chair in Human Rights, Peace and Democracy, Tolerance and International Understanding, Kyiv; **Oleg O. Bazaluk** – Doctor of Philosophical Sciences, Professor, Kyiv; **Tamara G. Tiurina** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Lviv; **Mykola M. Chursin** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Severodonetsk; **Tetyana L. Antonenko** – Doctor of Psychological Sciences, Professor, Severodonetsk; **Ernst Wagner** – PhD, Executive Coordinator at the UNESCO Chair in Arts and Culture in Education, Erlangen-Nürnberg, Germany; **Galena Ivanova** – Doctor of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Plovdiv, Bulgaria; **Anna Klim-Klimaszewska** – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Siedlce, Poland; **Leslie John Francis** – PhD, DLitt, ScD, DD, C. Psychol, FBPsS, FCP, Coventry, Great Britain; **Christopher A. Lewis** – DPhil (Psychology of Religion), MA, MEd, MSc, MPhil, BSc, PGCU, Lecturer in Psychology, Leeds, Great Britain; **John Wein Fisher** – Phil D, EdD, PhD, Adjunct Professor, Ballarat, Australia; **D. Paul Schafer** – MA in Economics, Associate Professor, Director of the World Culture Project, Markham, Canada; **Svitlana S. Rashydova** – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Severodonetsk (Executive Editor).

The Collection of scientific papers "Spirituality of a Personality: Methodology, Theory and Practice" is included into the List of scientific professional editions of Ukraine in which the results of theses on obtaining the scientific degrees of Doctor and Candidate of Pedagogical Sciences are published (approved by the Law of the Ministry of Education and Science of Ukraine from December 12, 2017 № 1714).

The Collection is included to Ulrich's Periodical Directory (2013), Open Academic Journals Index (2014, CGIJ OAJI - 0.350), Google Scholar (2014, h-index 2019 – 13), V.I. Vernadsky National Library of Ukraine (2008), Index Copernicus International (ICI 2018 – 79.84).

Official web site of the collection of scientific papers: http://domtpnsu.snu.edu.ua/index.php/D_omtp. Additional web site of the collection of scientific papers: <http://www.domtp.turion.info>

D85 Spirituality of a Personality: Theory, Methodology and Practice: collection scientific papers / Editor-in-chief Galyna P. Shevchenko. – Issue 6 (93). – Severodonetsk: Publishing House of the Volodymyr Dahl East Ukrainian National University, 2019. – 332 p.

The Collection touches upon the issues of actual problems of methodology, theory and practice of development of a person's spiritual culture in modern social and cultural conditions.

The science officers, post-graduate students, and pedagogues-practitioners in the field of pedagogy and psychology of spirituality can use the materials of the collection.

Papers of the collection are reviewed by the members of the Editorial Board.

УДК:37.015:81'232

DOI: <https://doi.org/10.33216/2220-6310-2019-93-6-73-82>

СУТНІСТЬ І ЗМІСТ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ЯК УМОВИ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

К. Б. Гнатик

ORCID 0000-0003-4975-6266

У статті обґрунтовано необхідність організації міждисциплінарної взаємодії в підготовці майбутніх бакалаврів іноземної мови як умови ефективного формування професійної ідентичності студентів цієї спеціальності. Встановлено, що міждисциплінарна взаємодія заснована на інтеграції змісту кількох дисциплін, що мають достатньо чітку визначеність своїх предметних сфер і методологічних апаратів, дозволяють сформувавши предмет їх вивчення таким чином, щоб освітні результати можна було модифікувати, транслявати і використовувати за допомогою спільних дидактичних засобів. Міждисциплінарна взаємодія передбачає врахування різноманітних зв'язків, які закладені в змісті і дидактичному потенціалі різних дисциплін, що вивчаються майбутніми бакалаврами іноземної мови.

Аналіз навчальних планів і робочих програм, згідно з якими здійснюється підготовка майбутніх бакалаврів іноземної мови, засвідчив, що в основі методології навчальних дисциплін лежить принцип взаємодії, що визначає їх взаємопроникнення та взаємозумовленість. Одним із об'єктів окресленої міждисциплінарної взаємодії є іноземна мова (англійська), інтегрована в базові дисципліни, які вивчаються майбутніми бакалаврами іноземної мови. Узагальнено, що ефективне формування у майбутніх бакалаврів іноземної мови професійної ідентичності зумовлене загальнокультурними і професійними компетенціями і неможливе в рамках засвоєння лише однієї дисципліни. Тому в процесі професійної підготовки студентів означеної спеціальності необхідно використовувати міждисциплінарний підхід, реалізація якого забезпечується міждисциплінарною взаємодією.

Встановлено, що використання міждисциплінарних зв'язків сприятиме формуванню професійного стилю мислення майбутніх бакалаврів іноземної мови, що детермінуватиме розуміння

студентами загальних проблем і цілісного сприйняття навколишньої дійсності.

Ключові слова: *майбутні бакалаври іноземної мови, студенти, міждисциплінарна взаємодія, взаємодія, міждисциплінарність.*

Постановка проблеми. Питання міждисциплінарної взаємодії набуває особливої актуальності для майбутніх бакалаврів іноземної мови, оскільки тільки в умовах міждисциплінарної взаємодії формуються різноманітні навички професійної іншомовної комунікації. Завдяки володінню професійно-орієнтованою іноземною мовою в студентів розвивається пізнавальний інтерес до професійної діяльності. Майбутні фахівці все більше усвідомлюють особливості роботи за фахом, а їхня готовність до здійснення комунікації сприяє підвищенню результативності виконання професійних завдань, що в цілому формує професійну ідентичність майбутніх бакалаврів іноземної мови. З огляду на міждисциплінарний характер професійної ідентичності фахівців різних спеціальностей, поняття «ідентифікація» та «ідентичність» становлять об'єкт розгляду багатьох галузей науки. Вітчизняні й зарубіжні дослідження розкривають різні аспекти професійного становлення майбутніх фахівців: філософські, соціальні, психологічні, педагогічні тощо. Одним із оптимальних шляхів вирішення проблеми формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови розглядаємо використання міждисциплінарної взаємодії в підготовці студентів цієї спеціальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних праць, в яких розкривалися різні аспекти вирішення означених проблем, заслуговують на увагу наукові праці таких авторів: К. Абульханова-Славська, М. Аргайл, Н. Волянук, Е. Еріксон, Е. Зеєр, Є. Климов, Г. Легендзевич, Дж. Марсія, С. Московичи, Ю. Поваренков, П. Родеса, Т. Скибо, І. Соколова, Р. Фінчман, Л. Шнейдер та ін. Детальний аналіз наукової спадщини згаданих науковців засвідчує водночас і відсутність розробок проблеми організації міждисциплінарної взаємодії як умови ефективного формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови. Міждисциплінарний підхід лежить в основі ідеї про те, що вища професійна освіта – єдине ціле (Алікберов, 2016), (Sutherland, Howard, Markauskaite, 2010), (Toom, 2017) та ін.).

Метою статті є обґрунтування необхідності організації міждисциплінарної взаємодії в підготовці майбутніх бакалаврів іноземної мови як умови ефективного формування професійної ідентичності студентів цієї спеціальності.

Виклад основного матеріалу. У філософському словнику термін «взаємодія» розглядається як філософська категорія, що відображає процеси впливу різних об'єктів один на одного, їх взаємну зумовленість, зміну стану, взаємоперехід, а також породження одним об'єктом іншого. Взаємодія є різновидом прямих чи опосередкованих, зовнішніх або внутрішніх відносин, зв'язків. Властивості об'єкта можуть виявитися і бути пізнаними тільки у взаємодії з іншими об'єктами. Досить близькою до цього визначення є тлумачення поняття «взаємодія», запропоноване в Енциклопедичному словнику, де взаємодія розглядається як філософська категорія, що відображає процеси впливу об'єктів один на одного. Взаємодія – універсальна форма руху, розвитку, що визначає існування та структурну організацію будь-якої матеріальної системи.

Перебуваючи в тісному зв'язку з поняттям структури, взаємодію доречно розглядати інтегруючим фактором, за допомогою якого відбувається об'єднання частин в певний тип цілісності. Кожна з взаємодіючих сторін виступає як причина іншої і як наслідок одночасного зворотного впливу протилежної сторони. Взаємодія зумовлює розвиток об'єктів. Саме взаємодія протилежностей, протиріч, є найглибшим джерелом, основою і кінцевою причиною виникнення, саморуху і розвитку об'єктів.

Міждисциплінарна взаємодія заснована на взаємопроникненні та взаємозв'язку змісту окремих дисциплін, що мають достатню визначеність своїх предметних сфер і методологічних апаратів. Таке розуміння дозволяє сформулювати предмет міждисциплінарної взаємодії таким чином, щоб результати його вивчення можна було модифікувати, транслювати і використовувати за допомогою спільних дидактичних засобів. Міждисциплінарна взаємодія передбачає різноманіття зв'язків у навчальному процесі, які закладені в змісті і дидактичному потенціалі різних дисциплін.

Нині науковці (Бідюк, 2011), (Нелюбин, Хухуни, 2006), (Чередниченко, 2007) та ін.) стверджують, що механізми міждисциплінарної взаємодії бувають трьох типів:

- 1) онтологічна супідрядність, тобто використання знань з однієї (базової) наукової дисципліни в іншій;
- 2) встановлення методологічної залежності – відтворення схем і норм наукового пізнання в рамках однієї науки, які були прийняті в іншій;
- 3) відтворення науково-практичної взаємної обґрунтованості – знання з різних наук взаємодоповнюються.

У широкому сенсі міждисциплінарність – це взаємодія змісту кількох дисциплін. Тоді як у вузькому сенсі міждисциплінарність є особливим

терміном, який передбачає виявлення кросдисциплінарності або мультидисциплінарності.

Кросдисциплінарність – це погляд на одну дисципліну з перспективи іншої. За умови мультидисциплінарності в одному й тому ж дослідженні можуть взаємодіяти кілька дисциплін, кожна з яких дає різне бачення однієї й тієї ж проблеми. Натомість в межах міждисциплінарності необхідна інтеграція інформаційних масивів різних дисциплін. Так, Н. Арістова (2017) виокремлює мультидисциплінарні, міждисциплінарні та трансдисциплінарні системи. У першому випадку використовуються методи з однієї дисципліни для вивчення іншої. Для міждисциплінарного дослідження, навпаки, характерне створення нової методології і менша чіткість кордонів між сферами знання. Для трансдисциплінарних систем характерне принципове ігнорування межі відмінностей між дисциплінами. При цьому створюється нова сфера знання, незалежна від взаємодії дисциплін, задіяних у дослідженні. Іншими словами, для міждисциплінарності, у вузькому сенсі слова, характерним є наявність чіткої межі між дисциплінами. Міждисциплінарна взаємодія відбивається в таких трьох основних складниках будь-якої навчальної дисципліни:

- система знань – міжпредметні зв'язки якісно змінюють процес опанування змістом кожної окремо взятої дисципліни;

- система вмінь – навчально-пізнавальна діяльність майбутніх фахівців будується на основі використання міждисциплінарних зв'язків на практиці;

- система відносин – професійне становлення та ідентифікація відбувається в процесі синтезу нових знань з різних дисциплін.

Для вирішення проблеми організації міждисциплінарної взаємодії в умовах освітнього контексту підготовки майбутніх бакалаврів іноземної мови доречним буде:

- розробка інтегрованих курсів, в яких поєднуюватиметься теоретичний матеріал і практичне спрямування двох і більше суміжних дисциплінах;

- організація творчої діяльності студентів на основі їхньої активної участі в конференціях, дослідницьких школах на міждисциплінарну тематику.

Дотримання принципу міждисциплінарності в професійній підготовці та формуванні професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови потребує використання інноваційних методів навчання та педагогічних технологій, наприклад, поєднання лекційних курсів з різних дисциплін, використання проблемного, проектного, інтерактивного навчання. Важливість використання інноваційних технік і технологій у рамках міждисциплінарної взаємодії закріплено низкою державних

документів. Слушною в такому контексті видається думка О. Бігич, що в сучасній освітній політиці студентська молодь – це кадровий стратегічний ресурс і основне джерело нововведень, упровадження в практику інноваційних технологій (Бігич, 2004). Отже, одну з головних рис сучасної науки та інтелектуальної діяльності можна виразити в понятті «міждисциплінарність». «Міждисциплінарність, міждисциплінарна взаємодія характеризує виражену динаміку, яка сприяє виникненню нових форм організації наукового знання» (Walkington, 2005, с. 55).

Аналіз навчальних планів, згідно з якими здійснюється підготовка майбутніх бакалаврів іноземної мови, засвідчив, що в основі методології навчальних дисциплін лежить принцип взаємодії, що визначає їх взаємопроникнення та взаємозумовленість. Одним із складників міждисциплінарності є іноземна мова (англійська), інтегрована в базові дисципліни професійної підготовки майбутніх бакалаврів іноземної мови.

Ефективне формування в майбутніх бакалаврів іноземної мови професійної ідентичності, зумовленої загальнокультурними і професійними компетенціями, неможливо в рамках засвоєння лише однієї дисципліни, тому в процесі навчання студентів означеної спеціальності необхідно використовувати міждисциплінарний підхід, реалізація якого забезпечується міждисциплінарною взаємодією (Walkington, 2005, с. 56–58).

Саме використання міждисциплінарних зв'язків сприятиме формуванню професійного стилю мислення майбутніх бакалаврів іноземної мови, що детермінуватиме розуміння студентами загальних проблем і цілісного сприйняття навколишньої дійсності в роботі за фахом та можливість професійної ідентифікації.

Застосування міждисциплінарних зв'язків у процесі навчання майбутніх бакалаврів іноземної мови забезпечує розвиток у студентів професійної компетентності та формування професійної ідентичності. Адже ґрунтуючись на міждисциплінарних знаннях, студенти здатні:

- вирішувати комплексні інтегровані завдання;
- продовжувати розвиватися і підвищувати рівень самоосвіти завдяки засвоєнню значних обсягів інформації;
- розвивати свої творчі задуми завдяки перенесенню понять, ідей і видів діяльності з однієї сфери знання в іншу;
- усвідомити місце і роль своєї майбутньої професії як частини більш великих систем і соціуму в цілому;
- сформувати у своїй свідомості гнучку ціннісну орієнтацію, виробити надпрофесійні етичні принципи тощо.

Відтак, видається можливим підсумувати, що міждисциплінарний підхід доречно розглядати як ефективний інструмент інтеграції змісту навчальних дисциплін, що містять інформаційний потенціал для формування професійної ідентичності студентів означеної спеціальності, який об'єднує результати теоретичного дослідження та практичного вирішення проблем професійного самовизначення майбутніх бакалаврів іноземної мови.

Специфіка застосування міждисциплінарного підходу в формуванні професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови пов'язана з особливостями професійної підготовки студентів означеної спеціальності. Професійна ідентичність – багатовимірний та інтегративний психологічний феномен, формування якого є складним процесом, що відбувається шляхом професіоналізації, нерозривно пов'язаний з професійною придатністю та професійною готовністю, професійним самопізнанням і самовизначенням.

Для формування цілісного, адекватного уявлення майбутніх бакалаврів іноземної мови про свою професію важливим залишається перехід від загальної до спеціальної спрямованості в організації навчання студентів професійної іншомовного спілкування. Тут ведемо мову про доцільність цілеспрямованого використання освітнього контексту професійної підготовки майбутніх бакалаврів іноземної мови як середовища для формування професійної ідентичності. За умови контекстного навчання відбувається трансформація процесу навчання у закладах вищої освіти (ЗВО). Такий вид навчальної діяльності в процесі вивчення іноземної мови сприяє максимальному наближенню до реальної майбутньої професійної діяльності студентів, що вимагає від майбутніх бакалаврів іноземної мови відповідної мовної поведінки. Для цього здобувачі такого фаху застосовують свої іншомовні професійно-комунікативні вміння в професійно значущих ситуаціях. Тобто студенти переходять від засвоєння навчальної інформації до практичних дій, а навчальна інформація використовується ними як орієнтуюча основа і набуває статусу знання. Відтак, використання міждисциплінарних завдань, що сприяють зануренню студентів у змодельовану типову професійну діяльність й передбачають апелювання до контексту фахової підготовки майбутніх бакалаврів іноземної мови, сприяє послідовному формуванню каркасу іншомовної діяльності, моделюванню оптимальних дій шляхом інтегрування знань з низки навчальних дисциплін.

Висновок. Отже, міждисциплінарна взаємодія – це фактор і умова ефективного формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови. У межах дослідження трактується цей термін як

ефективний інструмент інтеграції змісту навчальних дисциплін, що містять інформаційний потенціал для формування професійної ідентичності, об'єднують результати теоретичної підготовки та практичного вирішення професійних проблем, спрямовують студентів філологічних спеціальностей на професійне самовизначення. Міждисциплінарна взаємодія майбутніх бакалаврів іноземної мови в умовах виконання типових завдань професійної діяльності дозволяє сформувати навички професійної іншомовної комунікації, що сприяє розвитку пізнавального інтересу студентів до майбутньої професійної діяльності, усвідомлення ними особливостей майбутньої роботи за фахом.

Перспективи подальших наукових розвідок вбачаються у конкретизації структури професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови, яку необхідно враховувати в процесі розробки навчально-методичного забезпечення для різних дисциплін, вивчення яких здійснюється на основі міждисциплінарної взаємодії.

Література

1. Алікберов Р. Д. Соціокультурна ідентичність: соціально-філософський аналіз. *Правові та інституційні механізми забезпечення розвитку держави та права в умовах євроінтеграції*: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 20 трав. 2016 р.). Одеса: Юридична література, 2016. С. 20–22.
2. Антонова Н. В. Особливості професійної ідентичності студентів психологічного факультету. *Проблеми загальної та педагогічної психології*. 2009. Вип. XI. (4). С. 16–28.
3. Арістова Н. О. Теоретичні і методичні засади формування професійної суб'єктності майбутніх філологів: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.04. Національний авіаційний університет. Київ, 2017. 572 с.
4. Бігич О. Б. Теоретичні основи формування методичної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.02. Київський національний лінгвістичний ун-т. К., 2005. 480 с.
5. Бідюк Н. М. Формування іншомовної професійної компетентності у майбутніх вчителів іноземної мови в США. *Професійне становлення особистості: проблеми і перспективи*: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф., (м. Хмельницький, 24–26 жовтня 2011 р.). Хмельницький: Авіст, 2011. С. 51–55.
6. Нелюбин Л. Л., Хухуни Г. Т. Наука о переводе (история и теория с древнейших времен до наших дней) : учеб. пособие. Москва: Флинта : МПСИ, 2006. 416 с.
7. Чередниченко О. І. Про мову і переклад: мова в соціокультурному просторі, переклад як міжкультурна комунікація. Київ, 2007. 247 с.
8. Sutherland L., Howard S., Markauskaite L. Professional identity creation: Examining the development of beginning preservice teachers' understanding of their work as teachers. *Teaching and teacher education*. 2010. Vol. 26. № 3. P. 455–465.

9. Toom A. How does the learning environment in teacher education cultivate first year student teachers' sense of professional agency in the professional community? *Teaching and Teacher Education*. 2017. Vol. 63. P. 126–136.
10. Walkington J. Becoming a teacher: Encouraging development of teacher identity through reflective practice. *Asia-Pacific Journ. of teacher education*. 2005. Vol. 33. № 1. P. 53–64.

References

1. Alikberov, R. D. (2016). Sotsiokul'turna identychnist': sotsial'no-filosofs'kyy analiz [Sociocultural identity: a socio-philosophical analysis]. *Pravovi ta instytutsiyni mekhanizmy zabezpechennya rozvytku derzhavy ta prava v umovakh yevrointehratsiyi: materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (Odesa, May, 20, 2016). Odesa: Yurydychna literatura (ukr).
2. Antonova, N. V. (2009). Osoblyvosti profesiynoi identychnosti studentiv psykholohichnoho fakul'tetu [Features of Professional Identity of Students of Psychological Faculty]. *Problemy zahal'noyi ta pedahohichnoyi psykholohiyi*, XI(4), 16–28 (ukr).
3. Aristova, N. O. (2017). *Teoretychni i metodychni zasady formuvannya profesiynoi sub'yektnosti maybutnikh filolohiv [Theoretical and methodological foundations for the formation of professional subjectivity of future philologists]*. (Doctor's Thesis in Pedagogy). National aviation university. Kyiv (ukr).
4. Bihych, O. B. (2005). *Teoretychni osnovy formuvannya metodychnoyi kompetentsiyi maybutn'oho vchytelya inozemnoyi movy pochatkovoyi shkoly [Theoretical bases of formation of methodical competence of the future elementary school foreign language teacher]*. (Doctor's Thesis in Pedagogy). Kyiv National Linguistic University. Kyiv (ukr).
5. Bidyuk, N. M. (2011). *Formuvannya inshomovnoyi profesiynoi kompetentnosti u maybutnikh vchyteliv inozemnoyi movy v SSHA [Formation of foreign-language professional competence in future foreign language teachers in the United States]*. *Profesiyne stanovlennya osobystosti: problemy i perspektyvy: materialy V mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (Khmel'nyts'kyy, October, 24–26, 2011). Khmelnytskyy: Avist (ukr).
6. Nelyubin, L. L., & Khukhuni, G. T. (2006). *Nauka o perevode (istoriya i teoriya s drevneyshikhvremen do nashikh dnei): ucheb. posobiye [The science of translation (history and theory from ancient times to the present day): study guide]*, 416. Moscow: Flinta: MPSI (rus).
7. Cherednychenko, O. I. (2007). *Pro movu i pereklad: mova v sotsiokul'turnomu prostori, pereklad yak mizhkul'turna komunikatsiya [About language and translation: language in socio-cultural space, translation as intercultural communication]*. Kyiv (ukr).
8. Sutherland, L., Howard, S., & Markauskaite, L. (2010). Professional identity creation: Examining the development of beginning preservice teachers' understanding of their work as teachers. *Teaching and teacher education*, Vol. 26, 3, 455–465 (eng).

9. Toom, A. (2017). How does the learning environment in teacher education cultivate first year student teachers' sense of professional agency in the professional community? *Teaching and Teacher Education*, Vol. 63, 126–136 (eng).
10. Walkington, J. (2005). Becoming a teacher: Encouraging development of teacher identity through reflective practice. *Asia-Pacific Journ. of teacher education*, Vol. 33, 1, 53–64 (eng).

СУЩНОСТЬ И СОДЕРЖАНИЕ МЕЖДИСЦИПЛИНАРНОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ КАК УСЛОВИЯ ЭФФЕКТИВНОГО ФОРМИРОВАНИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ БУДУЩИХ БАКАЛАВРОВ ИНОСТРАННОГО ЯЗЫКА

К. Б. Гнатик

В статье обоснована необходимость организации междисциплинарного взаимодействия в подготовке будущих бакалавров иностранного языка как условия эффективного формирования профессиональной идентичности студентов этой специальности. Установлено, что междисциплинарное взаимодействие основано на интеграции нескольких дисциплин, имеющих достаточно четкую определенность своих предметных сфер и методологических аппаратов, которые позволяют сформировать предмет их изучения таким образом, чтобы образовательные результаты можно было модифицировать и использовать с помощью совместных дидактических средств.

Междисциплинарное взаимодействие предполагает учет различных связей, заложенных в содержании и дидактическом потенциале различных дисциплин будущими бакалаврами иностранного языка.

Анализ учебных планов и рабочих программ, согласно которым осуществляется подготовка будущих бакалавров иностранного языка, показал, что в основе методологии учебных дисциплин лежит принцип взаимодействия, что определяет их взаимопроникновение и взаимообусловленность. Одним из объектов междисциплинарного взаимодействия является иностранный язык (английский), интегрированный в базовые дисциплины, изучаемые будущими бакалаврами иностранного языка.

Эффективное формирование у будущих бакалавров иностранного языка профессиональной идентичности обусловлено общекультурными и профессиональными компетенциями и невозможно в рамках усвоения только одной дисциплины. Поэтому в процессе профессиональной подготовки студентов обозначенной специальности необходимо использовать междисциплинарный подход, реализация которого обеспечивается междисциплинарным взаимодействием.

Установлено, что использование междисциплинарных связей будет способствовать формированию профессионального стиля мышления будущих бакалавров иностранного языка, что детерминирует понимание студентами общих проблем и целостного восприятия окружающей действительности.

Ключевые слова: будучие бакалавры иностранного языка, студенты, междисциплинарное взаимодействие, взаимодействие, междисциплинарность.

THE RELEVANCE AND CONTENT OF INTERDISCIPLINARY INTERACTION AS A CONDITION OF THE EFFECTIVE FORMATION OF FUTURE BACHELOR'S PROFESSIONAL IDENTITY IN FOREIGN LANGUAGE TEACHING

K. B. Hnatyk

In the article the necessity of organization of interdisciplinary cooperation is reasonable for preparation of future foreign language bachelors as a condition of the effective forming of students' professional identity in this area. It is set that interdisciplinary cooperation is based on integration of maintaining few disciplines. The subject spheres and methodological tools are defined and scientifically grounded in the article. Using these principles educational results can be modified. Interdisciplinary cooperation envisages taking into account of various connections, including didactics potentials studied by the future bachelors.

The analysis of curricula and course programmes has shown that there are some principles related to interdisciplinary cooperation defined in educational disciplines in bachelor's programme. The foreign language (English) is an outlined form of interdisciplinary cooperation, integrated as a basic discipline that is studied by the future bachelors. Generally the effective way of forming the future bachelors' professional identity in foreign language is applying interdisciplinary cooperation, but not only in one discipline. Therefore in the process of students' professional preparation it is necessary to use interdisciplinary approach provided by interdisciplinary cooperation.

It is underlined that the use of interdisciplinary connections will assist forming future bachelors' professional identity in foreign language teaching. It is a key factor to comprehend and understand students' difficulties and integral perception in their surroundings.

Keywords: Future bachelors in foreign language teaching, students, interdisciplinary cooperation, cooperation, interdisciplinary.

Гнатик Каталін Бейлівна – аспірант кафедри англійської філології та методики викладання іноземних мов, Мукачівський державний університет; асистент кафедри філології Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II (м. Берегове, Україна). E-mail: mesterkati29@kmf.uz.ua

Hnatyk Katalin Beylivna – Assistant of the Department of Philology at Transcarpathian Hungarian Institute named after Ferenc Rákóczi II, post-graduate student of the Department of Philology at Mukachevo State University (Berehove, Ukraine). E-mail: mesterkati29@kmf.uz.ua

ЗМІСТ

Андрюшенко О. О. Педагогічні умови розвитку рефлексивних умінь учителів початкових класів у системі післядипломної освіти	6
Антоненко Т. Л. Технології становлення ціннісно-смиислової сфери особистості студента	16
Барвіна Н. О. Використання художньо-естетичного потенціалу казок О. Уайльда в постановках театральної студентської студії	30
Біда О. А., Кучай Т. П., Чичук А. П. Підготовка майбутніх учителів до екологічної освіти учнів	42
Білецький О. А., Мінаєва О. В. Місце церковно-парафіяльних шкіл у системі народної освіти Катеринославської губернії (друга половина XIX – початок XX ст.)	54
Борзик О. Б., Шепель І. М. Педагогічні умови формування екологічної культури майбутніх учителів початкових класів в освітньому процесі педагогічних вишів	63
Гнатик К. Б. Сутність і зміст міждисциплінарної взаємодії як умови ефективного формування професійної ідентичності майбутніх бакалаврів іноземної мови	73
Гречаник Н. І. Формування культурологічної компетентності майбутніх учителів початкової школи: професіографічний підхід	83
Демянчук М. Р. Компоненти, критерії, показники та рівні професійної компетентності майбутніх молодших спеціалістів сестринської справи	100
Іванова В. В. Неперервний професійний розвиток педагогів у Сполученому Королівстві Великої Британії та Північній Ірландії	112
Касич М. А. Процес виховання почуття доброти за допомогою літературних казок Оскара Вайлда	121
Кічук Н. В. Здатність майбутнього вчителя початкових класів до оцінювальної діяльності: ресурси контекстного навчання	129
Козьменко О. І. Досвід роботи центрів успіху студентів у США	139

Krsek O. Ye.	Use of Assistive Technologies for Language Learners with Visual and Hearing Impairments in the USA	148
Марчук О.	Форми, методи та прийоми навчання і виховання дітей і молоді в освітньо-культурних установах Волинської губернії та Волинського воєводства	156
Микитів О. М., Безкорвайна Л. В.	Міжнародний досвід застосування інфографіки як засобу візуальної комунікації в ході підготовки фахівців із видавничої справи та редагування ...	167
Леврінци М. І.	Законодавче забезпечення системи підготовки вчителів іноземних мов у США	179
Погорєлов М. Г.	Застосування інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності майбутнього викладача професійного навчання як психолого-педагогічна проблема	190
Потапчук Т. В.	Формування естетичної компетентності майбутніх учителів образотворчого мистецтва	202
Роганов М. М.	Організаційно-педагогічні умови формування технологічної культури майбутніх учителів інформатики та їх реалізація у процесі професійної підготовки	210
Руденко Л. А.	Особливості системи підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної взаємодії	222
Рябокін Р. М., Рябокін М. В.	Форми та методи роботи військово-патріотичного виховання в НСОУ Пласт.	232
Синишина В. М.	Закономірності фахової підготовки майбутніх практичних психологів у закладах вищої освіти	244
Tomashevska M. O.	The Organization and the Analysis of the Research Results of Preparation of Future Lecturers of Pedagogical Disciplines to Professional Interaction by Means of Interactive Learning Technologies	254
Тушко К. Ю.	Застосування методу аналізу ризиків в арміях країн високого рівня розвитку як науково-педагогічна проблема	263
Тюльпа Т. М.	Аксіологічний підхід до формування соціальної компетентності майбутніх фахівців соціономічних спеціальностей у професійній підготовці	271

Фодор К. Й.

Підготовка майбутніх бакалаврів іноземної мови до організації комунікативного процесу як основа формування соціокультурної компетентності 280

Цибулько О. С.

Духовні виміри сучасної освіти 290

Цибульська О. В.

Сутнісні характеристики базових понять проблеми культури здоров'язбереження 301

Чорна Г. В.

Формування громадянської компетентності студентів закладу вищої освіти ... 310

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ 324

GUIDELINES FOR THE AUTHORS 328

Наукове видання

ДУХОВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ:
методологія, теорія і практика

Випуск 6 (93)

Оригінал-макет

Погорєлова Т.В.

Художнє оформлення обкладинки
Шевердін К.М.

Підписано до друку 27.12.2019.
Формат 60×84¹/₁₆. Гарнітура Times.
Умов. друк. арк. 19,3. Обл.-вид. арк. 21,2.
Наклад 100 прим. Вид. № 3267. Ціна договірна.

**Видавництво Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля**

Свідоцтво про реєстрацію: серія ДК № 1620 від 18.12.03 р.
Адреса видавництва: 93400, м. Северодонецьк,
просп. Центральний, 59а,
E-mail: vidavnictvosnu.ua@gmail.com

Надруковано у видавництві «ФОП Жолнер Д.І.»
Свідоцтво про реєстрацію серія ВОЗ №045391 від 23.07.2009
Адреса: м. Київ, вул. Шота Руставелі, 20-Б.
тел. 044 28 77 222, e-mail: indi.print@gmail.com